

Op de gewelven van de Mariakapel:

1. De Ontmoeting onder de Gouden Poort
2. De Tempelgang van Maria
3. De Annunciatie
4. De Visitatie
5. De Geboorte van Christus
6. De Aanbidding door de drie Koningen
7. De Presentatie in de Tempel
8. De Tenhemelopneming van Maria

19. De Maagd met de Eenhoorn

20. De Ongelovige Thomas
21. Salvator Mundi (sluitsteen)
22. Gregorius de Grote
23. Hiëronymus
24. Petrus en Paulus
25. Augustinus van Hippo
26. Ambrosius van Milaan

A. Catharina Altaar

B. Cristoffel Altaar.

Op de koorgewelven:

9. Het Laatste Oordeel (noordwand)
10. Engel met bazuin
11. De Pelikaan die zijn jongen voedt
12. De Wonderbare Visvangst
13. De Man van Smarten
14. Christus in de Hof van Gethsémané
15. Het Lam Gods
16. De Maaltijd te Emmaüs
17. Luit spelende Engel
18. Pinksteren

1. Ontmoeting onder de gouden poort.

De Mariacyclus begint met de Ontmoeting van Joachim en Anna, de ouders van Maria, onder de Gouden Poort. Het verhaal is

ontleend aan Pseudo-Mattheus 3: 5. Joachim en Anna waren na twintig jaren huwelijk nog steeds kinderloos gebleven. Een engel verscheen aan Joachim die met zijn kudde in de woestijn verbleef en aan Anna die thuis was om hen de geboorte van een kind te voorspellen. De schildering toont het moment waarop Anna haar man, Joachim, ontmoet onder de Gouden Poort van Jeruzalem om het blijde nieuws van de bijzondere geboorte te vertellen. Hun kind, Maria, werd na haar geboorte door haar ouders gewijd en op driejarige leeftijd naar de tempel gebracht. Op de schildering staan Joachim en Anna in de boog van de stadspoort, die is opgetrokken uit natuursteen. Boven de poort zijn een drietal gotische oculi zichtbaar en daarboven het dak. Links en rechts staan uit drie geledingen bestaande bakstenen torens met spitsen. De middelste geledingen hebben schietgaten, de bovenste zijn voorzien van smalle vensters en kantelen. Links in de opening met zijn rug half naar de toeschouwer staat Joachim. Zijn rechterarm is om de schouder van Anna geslagen. Anna staat rechts afgebeeld met haar gezicht naar Joachim gewend. Het moment van deze ontmoeting symboliseert de Onbevleete Ontvangenis van Maria.

2. Tempelgang Maria.

Volgens het verhaal uit Pseudo-Mattheus 4 werd Maria na haar geboorte gewijd en op driejarige leeftijd voorgesteld in de tempel. De tempel is hier afgebeeld als een torenachtig, gotisch kerkgebouw, opgetrokken uit natuurstenen blokken. De trap op de voorgrond leidt naar een boogvormige ingang. Daarboven zijn een vijftal kleine vensters zichtbaar. Ter weerszijden van het gebouw staan hoge steunberen uitlopend in pinakels, die door luchtbogen met hogels met het gebouw zijn verbonden. Ook aan de achterzijde zijn pinakels zichtbaar. De dakrand heeft een gebeeldhouwde balustrade. Op het dak staat een zeskantige lantaarn met grote vensters, voorzien van rode bakstenen omlijsting. De ingang heeft eveneens een boogvormige bakstenen omlijsting. Rechts tegen het gebouw staat een aanbouw met zadeldak, waarvan de gevels grote gotische vensters tonen. In de topgevel is een roosvenster zichtbaar. Maria knielt op de bovenste trede van de trap en reikt de hogepriester haar hand. De hogepriester draagt een grijs gewaad en een hoge, donkere muts. Hij houdt Maria's rechterhand in de zijne, terwijl zijn linkerhand naar haar is uitgestoken.

3. Visitatie.

Het verhaal over de Visitatie staat beschreven in Lucas 1 : 39-43. Het gaat daarin over de ontmoeting van Maria met haar nicht Elizabeth, de moeder van Johannes de Doper. De schildering toont links in beeld Maria met een groene nimbus voorzien van een okerkleurige rand. Haar linkerhand houdt ze opgeheven, haar rechter is uitgestrekt naar Elizabeth, die rechts in het beeld staat. Elizabeth neigt iets naar voren en houdt Maria's hand vast. Haar linkerarm is naar voren gestrekt. De nimbus van Elizabeth is wit met okerkleurige rand. De volgorde van de schilderijen heeft door de tijden heen vraagtekens opgeroepen. Waarom de Visitatie voor de Annunciatie afgebeeld? Volgens Chavannes-Mazel e.a. zijn niet de historische gebeurtenissen, maar is de chronologie van de Mariafeesten volgens het kerkelijk jaar bepalend geweest voor de volgorde waarin de schilderijen op de gewelven van de Mariakapel zijn aangebracht. Die chronologie ziet er als volgt uit: Onbevleete Ontvangenis (8 december), de Annunciatie (25 maart), de Visitatie (2 juli) en Maria Tempelgang (21 november). Op het gewelf van de westelijke travee zijn, wel in de gebruikelijke historische volgorde, afgebeeld: Kerstmis (25 december), Driekoningen (6 januari), Maria Lichtmis (2 februari) en Maria Hemelvaart (15 augustus).

4. Annunciatie.

Het verhaal over de Annunciatie staat beschreven Lucas 1: 26-38. Het handelt over het bezoek van de aartsengel Gabriël aan Maria om de geboorte van Christus aan te kondigen. Links op de schildering staat de engel in een halfknielende houding met nog deels uitgespreide vleugels. Zijn opgeheven rechterhand maakt het spreekgebaar. In zijn linkerhand houdt hij een naar voren gestoken staf, bekroond met een kruisbloem. Rond de staf is een banderol gewonden met de tekst: "ave, gratia plena" Rechts in beeld ligt Maria geknielend voor een sierlijk bidbankje. Zij wendt zich als teken van haar aandacht halfom naar de engel. De linkerhand heeft ze op de borst, haar rechter is als teken van verrassing opgeheven. Maria's hoofd is omgeven door een groengekleurde nimbus met okerkleurige rand. Op het bidbankje liggen een gesloten en een open boek. Zij symboliseren het Oude en het Nieuwe Verbond.¹ Boven Maria daalt een duif met nimbus neer. De stralenbundel van de duif gaat naar het hoofd van Maria. Tussen de engel en Maria staat een vaas met lelietakken. Oorspronkelijk duidend op de tijd van het jaar waarin de gebeurtenis plaatsvond, het voorjaar. Later geïnterpreteerd als symbool van Maria's reinheid.

5. Geboorte van Christus

De Geboorte van Christus staat beschreven in Lucas 2: 6-7. Chavannes-Mazel e.a wijzen erop dat de voorstelling in feite niet de Geboorte, maar de Aanbidding van Christus door Maria en de engelen weergeeft, zoals dat rond 1500 gebruikelijk was. De stal wordt voorgesteld door een eenvoudig gebouwtje in baksteen, waarvan het dak gedragen wordt door knoestige boomstammen. In de aanbouw met dak staan de os en de ezel bij een voederbak. De os kijkt op en de ezel kijkt neer.* Jozef staat links op de afbeelding voor de aanbouw, leunend op een drietandige hooivork. Hij staat terzijde, als een aandachtige toeschouwer. Centraal in beeld ligt Maria geknielend voor het Kind. Ze wijst met haar linkerhand op het Kind, haar rechterhand houdt ze op haar borst. Het Kind Jezus ligt voor haar op de vloer. Het wijst met zijn rechterhand op zijn moeder. Beider hoofden zijn omgeven door aureolen. Achter Maria houden twee zwevende engelen een okerkleurige kleed op. Rechtsboven dragen twee zwevende engelen wierookvaten. Rechtsonder knielen drie engelen aanbeddend voor het Kind neer.

6. Wijzen of koningen uit het Oosten.

Het verhaal van de Aanbidding door de Wijzen, of de drie Koningen is beschreven in Mattheüs 2:11.

Ook de Aanbidding door de Wijzen of drie Koningen* speelt zich af in een uit bakstenen opgetrokken, enigszins bouwvallige stal. Maria zit met het Christuskind rechtop voor haar op schoot. De oudste van de drie koningen, Melchior, te herkennen aan zijn lange mantel en baard,¹ knielt voor haar en het Kind neer. In zijn handen heeft hij een hostiekelk met geopend deksel, die hij het

Christuskind aanbiedt. De koning met kroon rechts van Maria, Caspar, de middelste qua leeftijd, houdt een monstrans in zijn hand. Hij draagt een hoed met kroon op zijn lange, blonde haren. De derde koning, links van Maria met het Kind, is de jongste van het drietal. Hij heeft een donkerder huidskleur dan de andere twee. Hij is Balthasar, de Moor. Ook de tulband op zijn hoofd met daarop een kroon wijst in die richting. Links van hem wordt door een gekleurde bediende hem een gestreepte hoorn aangereikt. Boven de stal, tussen het rankwerk, straalt de ster die hen de weg wees.

7. De presentatie in de tempel.

De voorstelling van Jezus in de Tempel staat in Lucas 2: 22-39. De Presentatie in de Tempel verenigt verschillende verhalen in zich. De tempel is voorgesteld als een kapel met driezijdige sluiting. Rechts is een enigszins verhoogd altaar zichtbaar met een retabel, waarop drie heiligenfiguren staan afgebeeld. Op het altaar staat een miskelk. Links in beeld knielt Maria. Haar hoofd is omgeven door een groen aureool met okerkleurige randen. Ze reikt het Christuskind aan aan Simeon. Volgens Schoneveld als teken dat hier ook het moment van de besnijdenis is afgebeeld. Christus in Maria's handen kijkt op naar Simeon. Deze heeft een grote kaars in zijn handen, als verwijzing naar de liturgie van Maria Lichtmis. Simeon is afgebeeld als hogepriester in zijn handen heeft hij een doek, waarin hij het Kind zal aannemen. Links en rechts achter Maria staan twee vrouwen. De linker draagt een mandje waarin waarschijnlijk de duiven zitten die geofferd zullen worden. Mogelijk is de rechter vrouw de profetes Anna, die in het bijbelverhaal genoemd wordt. Vaak werden alle personen uit het bijbelverhaal afgebeeld.

8. Maria ten Hemelopneming.

Boven in de schildering met de Hemelvaart van Maria staat Christus met naast hem Maria. Twee engelen beneden en een rechtsboven dragen hen naar de hemel. Jezus houdt in zijn linkerhand de wereldbol met kruis bekroond, als teken van zijn macht. Met zijn rechterhand maakt hij een spreekgebaar. Maria knielt rechts naast Christus (voor de toeschouwer dus links) en neigt haar hoofd naar hem toe. Haar gevouwen handen gaan schuil achter de rechterhand van Christus, waarmee hij een spreekgebaar maakt. Chavannes-Mazel e.a. wijzen op het ongewone karakter van deze voorstelling. Waarschijnlijk droeg Jezus Maria op zijn rechterarm naar de hemel, zoals dat bij dit type voorstellingen gebruikelijk was. Bovendien missen Maria en Christus de gebruikelijke nimbus. De apostelen beneden zijn daar wel mee getooid. Beneden op de voorstelling zijn de apostelen bijeen rondom een lege sarcofaag. Enkelen liggen op de voorgrond geknield, anderen staan daaromheen. Drie van hen hebben hun hand in verwondering omhoog. Zij dragen allen een gele nimbus.

9. Laatste oordeel.

De noordwand van de westelijke koortravee geeft het Laatste Oordeel weer. Dit kwam als thema veelvuldig voor in middeleeuwse kerken. De voorstelling was behalve ter verheerlijking van Christus vooral ook moraliserend, ter lering van de kerkganger, bedoeld. Vandaar dat de plaats goed zichtbaar moest zijn. In Loppersum dus op de noordwand van het koor bij de grens met het schip. De afbeelding zal rond 1500 zijn aangebracht. De voorstelling toont Christus in koningsmantel gezeten op de regenboog met onder zijn voeten de wereldbol, gekroond met een kruis, als teken van zijn heerschappij. Rechts en links van zijn hoofd zijn zwaard en lelietak afgebeeld als tekenen van rechtvaardigheid en barmhartigheid. Hij toont de wonden in zijn handen en in zijn zijde. Rechts van hem (vanuit de kerk gezien dus links) is Maria afgebeeld, die als voorspreker voor de opgestane zielen, geknield ligt. Links van Christus is Johannes de Doper weergegeven, eveneens als voorspreker geknield. De hemel en de hel ontbreken op deze voorstelling. Wel zijn enkele opgestane zielen weergegeven. De banderollen rechts en links op de voorstelling zijn niet meer leesbaar. Boven de voorstelling, op het noordelijk en het zuidelijk gewelfveld van het westelijk koorgewelf, kondigen bazuinende engelen het Laatste Oordeel aan.

10. Bazuinende engelen op de gewelven kondigen het Laatste Oordeel aan.

11. Pelikaan.

Op het westelijk gewelfveld van de westelijke koortravee is de Pelikaan afgebeeld, die zich in zijn borst pikt om zijn jongen met zijn bloed te voeden. De Pelikaan hield een verwijzing in naar de eucharistie en naar Christus die zichzelf offerde. De plaats op het koorgewelf, boven het hoogaltaar, is dus geen toevallige. Let op het fraaie rankwerk rondom de sluitsteen.

12. Wonderbare visvangst.

In de Groninger kerken is twee keer de Wonderbare Visvangst uit Lucas 5: 1-11 afgebeeld, namelijk in Loppersum en in Noordbroek, zij het wel dat laatste uit een veel vroegere periode stamt. De voorstelling in Loppersum is slechts fragmentarisch bewaard gebleven. Christus, weergegeven met kruisnimbus, geeft met zijn hand een teken om het net binnen te halen. Er zijn drie vissers met nimbus, Simon (Petrus) als eigenaar van het schip en zijn twee makkers, Jacobus en Johannes, van het andere schip die hem te hulp schoten om de vangst binnen te halen. Links is het volle net nog juist zichtbaar. Volgens Schoneveld blijkt uit de laatste zin van het bijbelverhaal: "En zij trokken de schepen op het land en lieten alles achter en volgden Hem", dat het hier in essentie om de roeping van Petrus gaat. Volgens hem is deze scène hier weergegeven, omdat de kerk van Loppersum gewijd was aan Petrus en Paulus.

13. Man van smarten.

Op het westelijk gewelfveld van de tweede koortravee uit het westen is Christus als de Man van Smarten afgebeeld. De voorstelling toont alleen zijn bovenlichaam. Zijn hoofd met kruisnimbus draagt een doornenkroon. In zijn armen draagt hij de geselroede en de rietstaf met spons. De azijn spons die hem toegestoken werd om zijn lippen te bevochtigen.

14. Gethsemane.

Op het noordelijk gewelfveld van de tweede koortravee uit het westen is de scène over Christus in de Hof van Gethsémané (Mattheüs 26: 36-46) geschilderd. Christus, met kruisnimbus afgebeeld, ligt geknield in de Hof. Hij bidt of de drinkbeker van het lijden aan hem voorbij mag gaan. De drie apostelen: Petrus, Jacobus en Johannes zijn bij hem. Maar ze zijn in slaap gevallen. Op de achtergrond doemt een reusachtige kelk op als symbool voor de zware last van zijn lijden.

15. Lam Gods Agnus Dei.

Op het oostelijk gewelfveld van de tweede koortravee uit het westen is een voorstelling van het Lam Gods geschilderd. De symboliek gaat terug op de woorden van de evangelist Johannes 1: 29: 'Zie, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt'. Het Lam Gods is afgebeeld met een nimbus. Links voor het Lam is de kelk weergegeven, waarin het bloed uit zijn borst stroomt. Rechts de kruisstaf, als teken van zijn overwinning. In de banderol links in beeld staan de woorden: "agnus dei qui" [tollis peccata mundi]. Het Lam Gods staat symbolisch voor de offerdood van Christus. Het is het symbool voor de eucharistie. Bij de uitreiking van de hostie herhaalt de priester deze woorden van Johannes in het Latijn: 'Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi'. De plaats boven het koor, waar het altaar stond, werd vaak gekozen voor deze voorstelling.

16. Emmausgangers.

Het zuidelijk gewelfveld van de tweede koortravee uit het westen geeft het verhaal van de Maaltijd te Emmaüs weer. De schildering toont in het midden Christus met kruisnimbus. Hij breekt het brood. Links en rechts van hem aan een rond tafeltje zitten de twee Emmaüs-gangers. Beiden getooid met nimbus. Op de tafel liggen de broden. De Maaltijd te Emmaüs komt ook voor in de Der Aa-kerk (Gr.). De schilderingen tonen een frappante gelijkenis. Alleen de stoeltjes zijn in Loppersum van plaats verwisseld. Van der Ploeg gaat ervan uit dat dezelfde schildersploeg of een deel ervan, nadat ze gereed waren in de Der Aa-kerk, de schilderingen in het koor van Loppersum hebben uitgevoerd.

17. Luitspelende Engel.

Het westelijk gewelfveld van de derde koortravee uit het westen geeft een Luit spelende Engel weer. De vleugels in een fraaie krans opgeheven en door uitbundig rankwerk omgeven. De Luit spelende Engel moet als een verwijzing naar de hemelse lofprijzing worden opgevat.

18. Pinksteren.

Op het noordelijk gewelfvlak van de derde koortravee uit het westen is het Pinkstergebeuren uit Handelingen 2 uitbeeld. Behalve in Loppersum komt dit thema ook voor in de kerk van Middelstum. De schildering toont Maria met nimbus geknield te midden van de twaalf, eveneens geknielde, apostelen. Aan weerszijden van haar zes. De apostelen zijn eveneens voorzien van een nimbus. Boven in beeld is een neerdalende witte duif, als symbool voor de uitstorting van de Heilige Geest, weergegeven. Schoneveld wijst erop dat het Pinksterfeest als het begin van de Christelijke gemeente op aarde als zodanig een uitstekend thema is.

19. Maria met Eenhoorn.

Op het oostelijk gewelfveld van de derde koortravee uit het westen is de Maagd met de Eenhoorn afgebeeld. Zij zit op een bankje in een omheinde tuin. Met haar rechterhand houdt zij de hoorn van de Eenhoorn vast. De Eenhoorn wordt in de Physiologus beschreven als een dier dat op een bokje lijkt, erg fel is en één hoorn midden op zijn kop heeft. Het is slechts te vangen door een maagd. Het dier wordt dan mak en legt zijn kop op haar schoot. De voorstelling symboliseert de maagdelijkheid van Maria en de menswording van Christus. In Huizinge en Stedum treffen we losse voorstellingen van de Eenhoorn aan.

20. Ongelovige Thomas.

Op het zuidelijk gewelfveld van de derde koortravee uit het westen is het verhaal van de Ongelovige Thomas, zoals beschreven in Johannes 20: 24-29, afgebeeld. Op de schildering staat Christus met kruisnimbus centraal in beeld in een soort duinachtig landschap. Met zijn rechterhand maakt hij een zegenend gebaar. Zijn linkerhand houdt zijn gewaad open, opdat Thomas zijn wonde kan voelen. Ook de wonden in zijn handen zijn duidelijk zichtbaar. Thomas met nimbus afgebeeld ligt in een knielende houding en legt zijn hand in Christus' zijde.

21. Salvator Mundi.

Centraal bij de sluitsteen van het vijfzijdig gesloten koor, in de as van de kerk, is Christus weergegeven als Salvator Mundi. De schildering toont alleen het bovenlichaam van Christus. Zijn hoofd is omgeven door een kruisnimbus. In zijn linkerhand houdt hij de wereldbol gekroond met een kruis, de zogenaamde rijksappel, als teken van zijn wereldlijke macht. Met zijn rechterhand maakt hij een zegenend gebaar. Daardoor is hij niet alleen heerser, maar ook Salvator Mundi, redder der wereld. De sluitring is uitbundig versierd met rankwerk. Op de sluitsteen een der kwartieren van het familiewapen van Bawe Heemstra, dochter uit het eerste huwelijk van Biwe Heemstra. Zij was hoogst waarschijnlijk de stichter van dit zeer fraaie koor met zijn prachtige schilderingen.

22. Gregorius De Grote.

Boven het eerste venster uit het oosten van de koorsluiting is Gregorius de Grote (ca. 540-604) afgebeeld. Hij is een van de vier grote theologen van de westerse kerk die als kerkvaders worden vereerd. Gregorius I werd rond 590 paus te Rome. Hij legde de

grondslag voor de wereldlijke macht van de pausen in Italië. Hij noemde zichzelf "servus servorum Dei" (de knecht der knechten Gods) een titel die de pausen bleven voeren. Gregorius verving de veelstemmige koorzang door de eenstemmige "Gregoriaanse zang". Vanwege zijn verdiensten voor de theologie kreeg hij de bijnaam "de Grote". In theologisch opzicht bevorderde hij o.a. de leer van het vagevuur (purgatorium). Gregorius overleed in 604 en werd begraven in de St. Pieter te Rome. De attributen waaraan hij valt te herkennen zijn een boek een tiara en een kruisstaf. Het boek staat als symbool voor zijn theologisch arbeid.

23. Hiëronymus.

Boven het tweede koorvenster uit het oosten is Hiëronymus (347-420) afgebeeld. Hij is bekend vanwege zijn beschrijving van de kerkgeschiedenis, maar bovenal door de herziening van de bestaande Latijnse Bijbelvertaling. Zijn vertaling, de Vulgata (= de onder het volk verspreide) werd de officiële Rooms Katholieke bijbel. Hiëronymus ligt in de Geboortekerk te Bethlehem begraven. Hiëronymus met nimbus, wordt weergegeven met een opengeslagen boek, een verwijzing naar zijn vertaalwerk. Hij draagt een kardinaalshoed, hoewel hij dat nooit is geweest. Het leeuwje dat tegen hem opspringt herinnert aan de legende waarin hij eens een hinkende leeuw van een doorn in de poot verlost. Uit dankbaarheid bleef de leeuw als huisdier in het klooster. De attributen voor Hiëronymus zijn een opengeslagen boek, de kardinaalsmuts en het leeuwje dat tegen hem opspringt. Links naast Hieronymus is een stier afgebeeld met in een banderol de tekst Lucas en rechts naast hem een leeuw als symbool voor de evangelist Markus.

24. Petrus en Paulus.

Recht onder de afbeelding van Christus als Salvator Mundi, boven het middelste koorvenster, zijn de apostelvorsten Petrus en Paulus afgebeeld. Ze zijn de patroonheiligen van de kerk en hebben er dan ook een ereplaats gekregen, boven het hoogaltaar in het koorluitingsgewelf. Blijkens de kroniek van Emo en Menko was ten tijde van de brand in 1217de kerk alleen gewijd aan St. Petrus. In de loop van de 13e of de 14e eeuw werd de kerk ook gewijd aan Paulus. Blijkens het opschrift op de torenklok, waar beide op vermeld staan, moet dit voor 1397 geweest zijn. Het dubbele patriciaat kan wijzen op een hoge status van de kerk van Loppersum in de regio. Op de voorstelling staat Petrus links met zij attribuut, de sleutel. De sleutel houdt verband met de belofte van Jezus om hem de sleutel van het Koninkrijk der hemelen te schenken. Paulus is rechts afgebeeld met het zwaard, waarmee hij volgens de overlevering onthoofd werd. Samen kijken ze in een boek. Petrus vertegenwoordigt de kerk uit het Jodendom, Paulus die uit het heidendom.

25. Augustinus.

Boven het derde koorvenster uit het oosten is Augustinus van Hippo (354-430) afgebeeld. Na een leven vol uitpattingen kwam hij in aanraking met Ambrosius en bekeerde zich. Hij werd bisschop van Hippo Regius in Noord- Afrika. Zijn theologische geschriften hadden niet alleen invloed in zijn eigen tijd, maar wisten ook voor latere eeuwen de inhoud van het Evangelie weer te geven. Luther en Calvijn grepen op zijn geschriften terug. Hij beleefde de ondergang van het Romeinse Imperium en de verwoesting van Noord-Afrika door de Vandalen. In het perspectief van die ondergang schreef hij zijn belangrijkste werk: "De Civitate Dei", "Over de Stad Gods", die eeuwig blijft. Zijn bekendste werk is zijn autobiografie: "Confessiones", "Bekentenissen". Augustinus stierf in 430 toen de Vandalen Hippo Regius belegerden. Op de gewelfschildering is Augustinus als bisschop afgebeeld. In zijn rechterhand houdt hij zijn attribuut: een hart. Dit hart verwijst naar een tekst in zijn Confessiones: "Gij zult ons hart met uw liefde als met pijlen doorschieten en Uw woorden zullen ons innerlijk doordringen". Soms wordt het hart ook wel weergegeven met pijlen doorboord. In zijn linkerhand houdt Augustinus de bisschopsstaf. Links naast Augustinus is de adelaar afgebeeld als het symbool van de evangelist Johannes en rechts de engel met in de banderol eronder het opschrift Mattheüs.

26. Ambrosius.

Boven het vijfde koorvenster uit het oosten is kerkvader Ambrosius (340-397) fragmentarisch bewaard gebleven. Hij was eerst stadhouder en later bisschop van Milaan. Hij voerde de meerstemmige gemeentezang in en componeerde mooie Latijnse hymnen. Waarschijnlijk is het "Te Deum" van hem afkomstig. Ambrosius stierf in 397. Hij ligt begraven in de H. Ambrosiuskerk te Milaan. De schildering laat nog net zien dat hij als bisschop is afgebeeld met staf en mijter. Zijn attributen een boek, als teken van zijn kerkvaderschap en soms een bijenkorf of een gesel, zijn niet meer te herkennen. De bijenkorf gaat terug op de legende dat in zijn kindertijd een zwerm bijen op zijn mond ging zitten zonder hem te steken. De gesel slaat op het verhaal waarin hij de Milanezen de overwinning bezorgde door de vijanden met een gesel uit de stad te verdrijven.

Spiritualiteit Loppersum.

Gewelfschilderingen kun je vanuit verschillende oogmerken benaderen:

- Cultuurhistorisch; wat is de context waarin het gemaakt werd, hoe dacht en leefde en beleefde men de werkelijkheid, hoe waren
- Esthetisch; wat is de schoonheid van de gewelf schildering
- Meditatief; bezinnend

De gewelfschilderingen stammen uit de tijd dat mensen niet of nauwelijks konden lezen. Het was als het ware de enige bijbel die ze konden lezen en met dat oogmerk werden ze dan ook geschilderd.

Bij een meditatieve beschouwing of aandachtsoefening gaat het erom goed te kijken:

- Wat zie ik,
- Hoe oud is het
- Wie heeft het geschilderd
- Waarom is dat geschilderd en waarom op deze manier
- Waarom in dit gedeelte van de kerk
- Waarom deze compositie, deze kleuren
- Figuranten
- Aard versiering
- Welke attributen voor herkenning
- Wat zou de bedoeling zijn van dit kunstwerk
- Welke symbolen zie je en wat representeren ze.

Ook de vraag wat doet het kunstwerk met mij:

- Inspireert het mij
- Ben ik onder de indruk
- Roept het weerstand bij je op.
- Is het een voorbeeld voor me.

Kies voor jezelf één gewelfschildering uit om de bovenstaande vragen te beantwoorden.